

Efsus Savaşı MÖ 301

— yazarı · 20 Kasım 2013

EFSUS SAVAŞI

(M.Ö. 301)

MAKEDONYALILAR VE EFSUS (AFŞİN)

Yukarıda resimde bulunan Kitabeli Taş Makedonya Kralı Büyük İskenderin Komutanı Selefkosun mermer sütun üzerine yazılı Mezar Taşdır. Afşin Atatürk Parkında sergilenmektedir. Bu Resim Araştırmacı Yazar Mustafa KÖŞ tarafından çekilmiştir. Makedonya Kralı Büyük İskender'in Doğu seferi ile Efsus Yöresi Maraş'la birlikte Helenizm uygarlığına bağlandı. Efsus yöresinde bu döneme ait sikke, sütun başları ve heykeller bulunmuştur. M.Ö. 323'de Büyük İskender ölünce Makedonya İmparatorluğu, onun generalleri arasında paylaşıldı ve Maraş şehri de İskender'in generallerinden Selefkus'un payına düştü. İskender'in ölümünden sonra komutanları arasında Maraş bölgesinde savaşlar olmuştur. İskender'in komutanlarından Selefkos ve Antigon arasında M.Ö. 301'de Efsus'ta (Afşin) şiddetli bir muharebe olmuştur. Kahramanmaraş, Afşin, Elbistan ve Andırın yerleşmelerinin çevresi; tarihi, arkeolojik, mimari Yapıt ve kalıntıların yoğunlaştığı yerlerdir. Selefkoslar Zamanı (M.Ö. 323-M.6.64): İskender'in ölümünden sonra komutanları arasında devam eden uzun mücadelelerden sonra Selecus Nikator (Selefkos) Anadolu, Suriye ve Irak'ı içine alan ve merkezi Antakya olan bir Devlet kurdu. Selefkos ile Antigon arasında M.Ö.301 yılında Efsus (Afşin'de) yapılan büyük savaşı Selefkos kazanmıştır. Kilikya bölgesi de bu devletin toprakları içindeydi. Bu devlet zamanında Maraş'ın ve Efsus'un başkente yakın olmasından dolayı önemli bir şehir olduğu tarihi kaynaklarda belirtilmektedir. Suriye'yi içine alan Asya Krallığı topraklarından sayılan Maraş, Efsus bir süre sonra Kapadokya Krallığına yeniden bağlandı. Gerek Selefkoslar gerekse Romalılar zamanında Maraş'ın ve Efsus'un önemli stratejik yollar üzerinde bulunmasından dolayı ehemmiyetini muhafaza etmiştir. Orta Anadolu'dan Göksun'a inen bir yol Maraş'a ulaşıp buradan Suriye'ye gitmekteydi. Yine Efsus ve Elbistan üzerinden de Malatya ve Samsat taraflarına yollar çıkmaktaydı. Selefkos ile Antigon'un oğlu Dmitriyus arasında birkaç muharebe olsa da, Selefkos galip çıktı.İlçemiz Afşin'in Atatürk Parkında M.Ö. 333 yılına ait Makedonya Kralı Büyük İskender'in Komutanı Selefkos'un Mezar taşı İlçemiz Afşin'de bulunmaktadır. Afşin İlçesi Atatürk Parkında M.Ö. 333 yılına ait Büyük İskender'in komutanına ait mezar taşı asırlardır Afşin İlçesi Afşin bey İlköğretim okulunun bahçesinde bulunan taş Atatürk Parkına getirilerek koruma altına alınmıştır. Afşin'imizin zengin bir tarihi vardır. İlçemiz Afşin'in Atatürk Parkı adeta açık hava müzesi gibi görünenleri hayran bırakmaktadır. Afşin Atatürk parkında tüm uygarlıklara ait tarihi taşlar ve eserler mevcuttur. Bunlardan bir tanesi Afşin Bey İlköğretim Okulu bahçesinden getirilen Makedonya Kralı Büyük İskender'in Komutanına ait M.Ö. 333 yılına ait üzerinde yazıt bulunan kitabeli taş Makedonya Kralı Büyük İskender'in komutanlarından Selefkos'a aittir. Kitabeli taşlar Efsus kentinin önemli bir şehir olduğunu göstermektedir. Makedonyalılara da Efsus şehri beşiklik yapmıştır. Makedonya Kralı Büyük İskender Afşin-Elbistan-Göksun Üzerinden Persler üzerine yürümüştür. Afşin Atatürk parkında bulunan

kitabeli mezar taşının Makedonya Kralı Büyük İskender'in Komutanlarından Selefkos 'a ait mezar taşı M.Ö. 333 yılında mermer sütün üzerine yazılmıştır. Efsus şehrini yöneten Makedonya Kralı Büyük İskender'in komutanlarından Selefkos Efsus şehrinde M.Ö. 301 yılında Şiddetli bir savaş yapmıştır. Makedonya Kralı Büyük İskender'in Komutanı Selefkos Efsus şehrini 33 yıl yönetmiştir. Selefkos Efsus şehrinde M.Ö. 333 yılında ölünce bu kitabeli mezar taşı M.Ö. 333 yılında Mermerden yapılmış yuvarlak taşa yazılarak mezarının başına dikilmiştir. 1931 yılında şehrimiz Afşin'e gelen Almanya Münih Üniversitesi Profesörlerinden Alman Arkeolog HERPMAN İlçemiz Afşin'de günlerce incelemelerde bulunmuştur Afşin bey İlköğretim okulu bahçesinde bulunan mermerden yapılmış kitabeli taşın Makedonya kralı Büyük İskender'in Komutanı Selefkos'un Mezar taşı olduğu belirtilmiş ve ayrıca Afşin'e 30 Kilometre uzaklıktaki Marabuz (Maragos) kalesinin civarında bulunan ördek deresi boyunca birçok yerde yerli kayalara oyulmuş Makedonyalılar, Romalılar ve Bizanslılar dönemi ait kitabelerin olduğunu belirtmiştir. İlçemiz Afşin'de Kitabeli, Yazıtlı taşlar, Kayalara yazılmış yazılar ile bol miktarda mozaikler bulunmaktadır. Bütün bu eserler Eshab-ı Kehf'in Afşin-Efsus şehrinde olduğunu gösteren en büyük kanıtlardan biridir. Önemli olayları, mutlu anları, ölenleri ya da o anki yaşamın gereği olan şartları belgeleyen bu yazıtların binlercesi zamanımıza kadar Afşin'imizde direnerek ayakta kalarak günümüze kadar gelebilmişlerdir. Afşin'de Antik Çağlarda pek çok belgesel taşlar yazılmıştır. Bunlardan birçoğu şu anda Afşin'de gizemini koruyarak durmaktadır. İlçemiz Afşin Antik Çağlarda da bulunmuş olduğu Bölgenin İncisi olarak halen özelliğini tarihi eserleriyle korumaktadır. Makedonya Kralı Büyük İskender'in komutanı Selefkos'a ait M.Ö.333 yılına ait Kitabeli Mezar Taşı Afşin İlçesi Atatürk Parkında durmaktadır. Kırmayalım, tahrip etmeyelim ve üzerlerine yazı yazmayalım tarihi eserlerimizin kıymetini bilelim. Tarihi ismi Efsus olan Afşin'in, Arpasus, Kipsuma, Arabissos (Aramisos), Efsus, Orta Niyabet Tel Thampsun, Yarpuz ve Afşin gibi farklı isimlerle anılmıştır. Ayrıca Yapılan Araştırmalar, Ashabü'l Kehf Mağarası'nın Afşin'de Olduğunu İşaret Ediyor. Ashabü'l-Kehf Mağarası'nın bulunduğu Afşin bölgesi tarih boyunca pek çok milletin hâkimiyet sürdüğü ve medeniyet oluşturduğu bir bölgedir. Bölgede Asur Koloni Çağ, Hitit (Eti), Makedonya, Roma, Bizans, Müslüman Araplar, Selçuklular, Haçlılar, Dulkadirli, Osmanlılar hâkimiyet sürmüşlerdir. Kaynaklarda Arpasus, Arabissos, Ebsus, Efsus, Arabsus, Arabisus, Orta Niyabet, Yarpuz gibi isimlerle de anılan bu yer Dikyanus/Dakyanus (Diokletianus) şehri olarak bilinir. Yakut'ul- Hamevi Mucemül'-Büldan adlı eserinde, Efsûs'u Anadolu şehirlerinden Elbistan yakınlarında bir harap bir şehir olarak zikreder ve Ashabü'l-Kehf ve er-Rakim'in orada bulunduğunu yazar. Müellif burada harap halde bulunan büyük eserlerin olduğunu belirtir. İbnü'l-Adim mağaranın Kur'an-ı Kerim'de anlatıldığı özelliklere uyduğunu belirtir. 1237'de burayı ziyaret etmiştir. Ashabü'l-Kehf ehlinin yaşadığı şehrin neresi olduğu günümüzde de tartışılmakta olmakla birlikte Afşin'de olduğu hemen hemen kesinleşmiştir. Artık dinî, tarihî, coğrafi ve arkeolojik belge ve kalıntıların bu şehrin Afşin'de olduğunu güçlendirmektedir. Günümüzde Ashabü'l-Kehf'in Tarsus'ta olduğunu söyleyenlerin XIII. yüzyıl kaynaklarından faydalanmadan XVII. müelliflerinden Evliya Çelebi ve Kâtip Çelebi'nin görüşlerini esas almışlardır. Yabancı tarihçi ve coğrafyacıların da neredeyse tamamı Ashabü'l-Kehf mağarasının Afşin'deki olduğunu kabul etmektedir. Göksun, Afşin, Elbistan Bölgesi'nde Bir Çok Medeniyet Yaşadı! Anadolu'ya Afşin adlı iki Türk komutanı gelmiştir. Afşin ve çevresinde pek çok höyük bulunmaktadır. Bu yapılan yüzey araştırmalarında tespit edilen ve araştırma ekiplerini bekleyen

arkeolojik alanlar arasında Arıtaş adını alan Hunu Höyüğü Afşin yöresinde bulunan en önemli tarihi yerlerden biridir. Hitit, Roma ve Selçuklu kalıntıları bulunan ve bir kale üzerine inşa edilen Huni Höyüğünde bir de Aslan heykeli bulunmuştur. 130 cm. yükseklikte, 160 m. uzunlukta ve 44 cm. genişlikte bulunan bu heykelin bazı kısımları parçalanmıştır. Kayseri'den gelen ve Sarız-Marabuz yolu üzerinde bulunan Hurman kalesi Malatya, Afşin ve Göksun'a giden yolun üstünde bulunmaktadır. Hurman Kalesi'nin ise eski ismi Sobagene'dir. Kale, buradan geçen kervan yolunu ve üç boğazı kontrol etmek için yapılan önemli bir stratejik merkezdedir. Kalede Selçuklular dönemi izleri de vardır. 1277'de Sultan Baybars, bu kaleyi Hıristiyanlardan almıştır. Bölgede bulunan en eski yerleşmelerden biri de Til-Afşin (Höyükli) köyüdür. Burada bulunan höyük ve Roma dönemi kalıntısı olan harabeler yerleşimin çok eskilere dayandığı izlenimini vermektedir. Afşin ve Yöresinin bilinen siyasi tarihi Hititlerle birlikte ortaya çıkmaktadır. Afşin M.Ö 1975 ile 1723 arasında Anadolu'da yaşanan "Asur Ticarî Kolonileri Çağı" denilen zamanda bu koloni çağının Anadolu'daki merkezi olan Kaniş/Kültepe ile Asurluların merkezi olan Ninova arasında bulunmaktaydı. Bu dönemde mahalli krallıklardan Mama ve Luhuzatia şehirlerinin Afşin, Elbistan ve Göksun topraklarında olması muhtemeldir. Asurlular döneminde Afşin'in ismi Timelkia şehri olarak geçmektedir. Afşin-Elbistan-Göksun Bölgesi, Hititlerden Kalma Luvi Dilini Kullanmıştır. Kültepe tabletlerinde geçen Lawazantiya şehrinin ise Elbistan'da veya Afşin'de olduğu hatta Karahöyük'te bulunduğu ileri sürülmektedir. Kültepe tabletlerinde dikkat çeken hususlardan biri de Lawazantiya tüccarlarının kaçakçılıkla uğraşmasıdır. Hititler zamanından Göksun, Afşin ve Elbistan bölgelerinde bulunan eserlerde hiyeroglif yazı ile yazılmış Luvi dili kullanılmıştır. Luwice Çukurova ve Orta Anadolu'da Hititçenin yanında kullanılan bir dildi. Bu dilin Hititçe ile de birçok ortak yönleri bulunmaktaydı. Aynı sıralarda Maraş bölgesinde konuşulan diğer bir dil ise Hurri lisanıydı. Hititler zamanında bugün Afşin'in bir kasabası olan Huni de önemli bir yerleşim yeri idi. Hıristiyanlığın En Önemli Vaaz Risaleleri Bu Bölgede Yazıldı!..Roma döneminde Arabissos (Afşin), Cocusos (Göksun), Komana (Şar), Melitene (Malatya), Arca (Akçadağ), Ariaratkea (Pınarbaşı) gibi yerler bir kont tarafından yönetilmekteydi. Bu eyaletin merkezi Malatya'ydı. İmparator Justinyen burayı Thomas adlı bir generale vermişti. 400'li yıllarda Bizans mahkemesinde yargılanan Chrysostome önce Göksun'a sürgün edilmişti. Kraliçe Eudoxia tarafından 70 gün süreyle yürütülerek yaya olarak Göksun'a gönderilmiştir. 404-407 yılları arasında burada kalan bu şahıs daha sonra doğu Karadeniz'e sürgüne gönderilirken Arabissos'a uğramış ve burada vefat etmiştir. Hıristiyanlığın en önemli vaaz risalelerini yazmıştır. Afşin-Elbistan-Göksun Bölgesini, Sultan II. Kılıçarslan Yönetti!..1097'de Haçlı Seferleri yapıldığı zaman Afşin Selçuklu Türklerinin idaresindeydi. Bölgeyi 1085-86'da Emir Buldacı adlı bir Türkmen komutanı fethetmişti. Bu tarihten 1097'ye kadar Emir Buldacı Afşin, Elbistan ve Maraş'ı içine alan bir Türkmen Beyliği kurmuştu. 1097'de bölgeye gelen Haçlılar Maraş, Afşin ve Elbistan ve Göksun yöresini işgal ettiler. Maraş'ta bir Haçlı senyörlüğü kurdular. Bu senyörlük bazen Urfa Haçlı kontluğuna bazen de Antakya Haçlı kontluğuna bağlandı. Bizans İmparatorluğu ile Antakya Haçlı kontluğu arasında imzalanan antlaşma ile Afşin ve yöresi Haçlılara verildi. Selçuklular Döneminde Efsus, 1086'da Süleyman Şah'ın komutanlarından Emir Buldacı tarafından fethedilmişti. Emir Buldacı bu tarihten 1097'ye kadar Elbistan-Afşin-Göksun ve Maraş'ı içine alan bir beylik kurmuştur. 1097'de Emir Buldacı İznik'i kurtarmak amacıyla, Sultan I. Kılıç Arslan'la birlikte oraya gitmiş ve bir daha da kendisinden haber alınmamıştır.

1103'de Efsus ve Elbistan'a hâkim olan Haçlıların zulmünden bıkan Ermeniler Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan'ı buraya davet ettiler. Sultan, Elbistan ve Efsus'u Haçlılardan temizledi. 1107'de Sultan'ın ölümü ile bölge yeniden Haçlılara bağlandı.1149 Yılında Selçuklu Sultanı I.Mesud Efsus ve Elbistan'ı alarak ileride Selçuklu Sultan olacak oğlu II Kılıç Arslan'a Verdi.ARAŞTIRMACI YAZAR MUSTAFA KÖŞAFŞİN KENT KONSEYİ TARİHİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜM BAŞKANIKAYNAKLARDoç.Dr. İlyas GÖKHAN (KSÜ) Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Afşin ve Yöresinin Tarihi ÖnemiAli AFŞAROĞLU Eshab- ı KeHF ve Rakıym Mağara Arkadaşları